

Informacja prasowa: 3 listopada 2016 r.

Polska Lista Krajowa Programu UNESCO Pamięć Świata - 2. edycja

4 listopada o godz. 11.00 w Pałacu Prezydenckim w Warszawie odbędzie się uroczystość wręczenia certyfikatów wpisu na Polską Listę Krajową Programu UNESCO Pamięć Świata. Lista obejmuje unikatowe obiekty dziedzictwa dokumentacyjnego obrazujące ważne wydarzenia z historii Polski, przechowywane w polskich bibliotekach i archiwach.

Program Pamięć Świata powstał z inicjatywy UNESCO w 1992 r. Jego głównym celem jest zwrócenie uwagi rządów i opinii publicznej na znaczenie i konieczność ochrony dokumentów o znaczeniu historycznym, stanowiących świadectwo naszej kultury i cywilizacji oraz podejmowanie działań na rzecz ich popularyzacji i szerokiego udostępniania.

W ramach Programu tworzone są 3 listy dziejowych pomników piśmiennictwa: światowa oraz regionalne i krajowe. Lista światowa prowadzona jest od 1997 r. Dotychczas znalazło się na niej około 350 obiektów, w tym 14 z Polski m.in. dzieło Mikołaja Kopernika *O obrotach sfer niebieskich*, utwory Fryderyka Chopina, tablice 21 Postulatów Gdańskich z Sierpnia 1980, Archiwum Biura Odbudowy Stolicy.

W wyniku prac Polskiego Komitetu Programu UNESCO Pamięć Świata, w skład którego wchodzi przedstawiciele największych polskich bibliotek, archiwów oraz środowiska naukowego, a któremu przewodniczy Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, **w 2014 r. powstała Polska Lista Krajowa Programu UNESCO Pamięć Świata.**

Kryteria wpisu obiektów na Polską Listę Krajową są analogiczne do tych, jakie przyjęte zostały przez Międzynarodowy Komitet Doradczy Programu UNESCO dla Listy światowej, stanowiąc ich adaptację do polskiej specyfiki. Wpisywane na nią obiekty i kolekcje powinny przedstawiać szczególną wartość dla kultury lub historii polskiej lub innych kultur, jeśli znajdują się w zbiorach polskich instytucji. Kryteria wartościujące stosowane są zawsze na zasadzie porównawczej i w odniesieniu do unikatowości danego zbioru czy dokumentu oraz jego wpływu i znaczenia dla rozwoju kultury, zwłaszcza polskiej.

Główne kryteria oceny danego zbioru lub dokumentu to:

- autentyczność w zakresie jego koncepcji, materiału i wykonania;
- integralność i kompletność – w ramach zbioru lub zespołu ukształtowanego według tematu, okresu lub wydarzenia;
- wyjątkowy przykład dla miejsca (regionu, tradycji kulturowej), w którym powstał;
- wyjątkowy przykład wartości dla okresu, w którym powstał;

- wyjątkowy przykład dokonania umysłu człowieka;
- wyjątkowy przykład wpływu na przemiany i rozwój kultury człowieka;
- przykład szczególnie istotnej tradycji kulturowej i cywilizacyjnej;
- szczególny przykład znaczącego tematu i formy artystycznej twórczości (plastycznej, literackiej, muzycznej);
- unikatowy charakter nośnika zapisu informacji.

Inauguracja Polskiej Listy Krajowej Programu UNESCO Pamięć Świata odbyła się z udziałem ponad 200 przedstawicieli świata nauki i kultury w Pałacu Prezydenckim w październiku 2014 r. W 1. edycji na Liście znalazło się 11 zabytków polskiego piśmiennictwa stanowiących świadectwo ważnych w dziejach Polski wydarzeń, osób, przemian kulturowych i cywilizacyjnych m.in. Konstytucja 3 maja, Złoty Kodeks Gnieźnieński, Kronika Galla Anonima, dokument lokacyjny miasta Krakowa, Kazania świętokrzyskie i autograf „Pana Tadeusza”.

W 2. edycji Polska Lista Krajowa Programu UNESCO Pamięć Świata została poszerzona o 11 kolejnych bezcennych dokumentów przechowywanych w zbiorach 12 instytucji (z Gdańska, Krakowa, Kórnik, Poznań, Toruń i Warszawy).

Są to:

Rocznik świętokrzyski dawny – najstarszy, powstały w XII w., zachowany w oryginale pomnik polskiej historiografii, zawierający informacje o pierwszych wiekach polskiej państwowości, w tym o ślubie Mieszka I z Dąbrówką i chrzcie Polski, przechowywany w Bibliotece Narodowej w Warszawie

<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/obiekty/rocznik-swietokrzyski-dawny>

Dokument Zbiluta z 1153 r. - dokument fundacyjny klasztoru cystersów w Łeknie wydany przez możnowładcę i rycerza polskiego Zbiluta z Panigroзда; to najstarszy akt prawny sporządzony w Polsce; dwa zachowane egzemplarze przechowywane są w Archiwum Państwowym w Poznaniu i Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie

<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/obiekty/dokument-zbiluta>

Akt unii krewskiej - dokument wystawiony 14 sierpnia 1385 r. przez króla Władysława Jagiełłę, rozpoczynający okres unifikacji Polski i Litwy, uwieczony w XVI w. podpisaniem unii w Lublinie, przechowywany w Archiwum i Bibliotece Krakowskiej Kapituły Katedralnej

<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/obiekty/akt-unii-krewskiej>

Akt erekcyjny Związku Pruskiego - dokument z 14 marca 1440 r. przechowywany w zbiorach Archiwum Państwowego w Toruniu, potwierdzający powstanie związku miast i rycerstwa Prus w obronie przed Zakonem Krzyżackim; próba delegalizacji Związku była głównym powodem wybuchu wojny trzynastoletniej, która doprowadziła do przejścia przez Polskę Pomorza z Gdańskiem, Toruniem i Elblągiem

<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/obiekty/akt-erekcyjny-zwiazku-pruskiego>

Mszał Zakonu Krzyżackiego z Biblioteki Mariackiej w Gdańsku – bogato zdobiony XV-wieczny mszał krzyżacki wykorzystywany do celów liturgicznych w Kościele Najświętszej Marii Panny w Gdańsku, przechowywany w Bibliotece Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk

<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/obiekty/mszal-zakonu-krzyzackiego-z-biblioteki-mariackiej-w-gdansku>

Statut Łaskiego z 1506 r. - pierwszy wydany drukiem zbiór praw Królestwa Polskiego sięgających czasów Kazimierza Wielkiego, przechowywany w zbiorach Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie.

<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/obiekty/statut-laskiego>

Andrzej Frycz Modrzewski "O poprawie Rzeczypospolitej" – pierwsze, pochodzące z 1551 r., łacińskojęzyczne wydanie dzieła propagującego wieloaspektową reformę Rzeczypospolitej w dziedzinie życia politycznego, prawodawstwa, szkolnictwa, stosunków z Kościołem, ze zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego

<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/obiekty/o-poprawie-rzeczypospolitej-andrzej-frycz-modrzewski>

Kazimierza Stronczyńskiego opisy i widoki zabytków starożytności w Królestwie Polskim – bogato ilustrowane opracowanie stanowiące efekt inwentaryzacji zabytków prowadzonej w połowie XIX w. na terenie Królestwa Polskiego przez Kazimierza Stronczyńskiego; przechowywane w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie

<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/obiekty/kazimierza-stronczynskiego-opisy-i-widoki-zabytkow-starozynosci-w-krolestwie-polskim>

Testament polityczny księcia Adama Jerzego Czartoryskiego – sporządzony 14 lipca 1861 r. jeden z najważniejszych dokumentów dotyczących roli polskiej emigracji, w szczególności księcia Czartoryskiego i ugrupowania skupionego wokół jego osoby, przechowywany w zbiorach Fundacji XX. Czartoryskich w Krakowie

<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/obiekty/testament-polityczny-ksiecia-adama-jerzego-czartoryskiego>

Proces o Morskie Oko – zbiór dokumentów po zakopiańskim hrabim Władysławie Zamoyskim, dotyczących zakończonego w 1902 r. sporu o utrzymanie w granicach polskiej Galicji najbardziej malowniczego zakątka Tatr – okolic Morskiego Oka, przechowywany jest w Bibliotece Kórnickiej Polskiej Akademii Nauk.

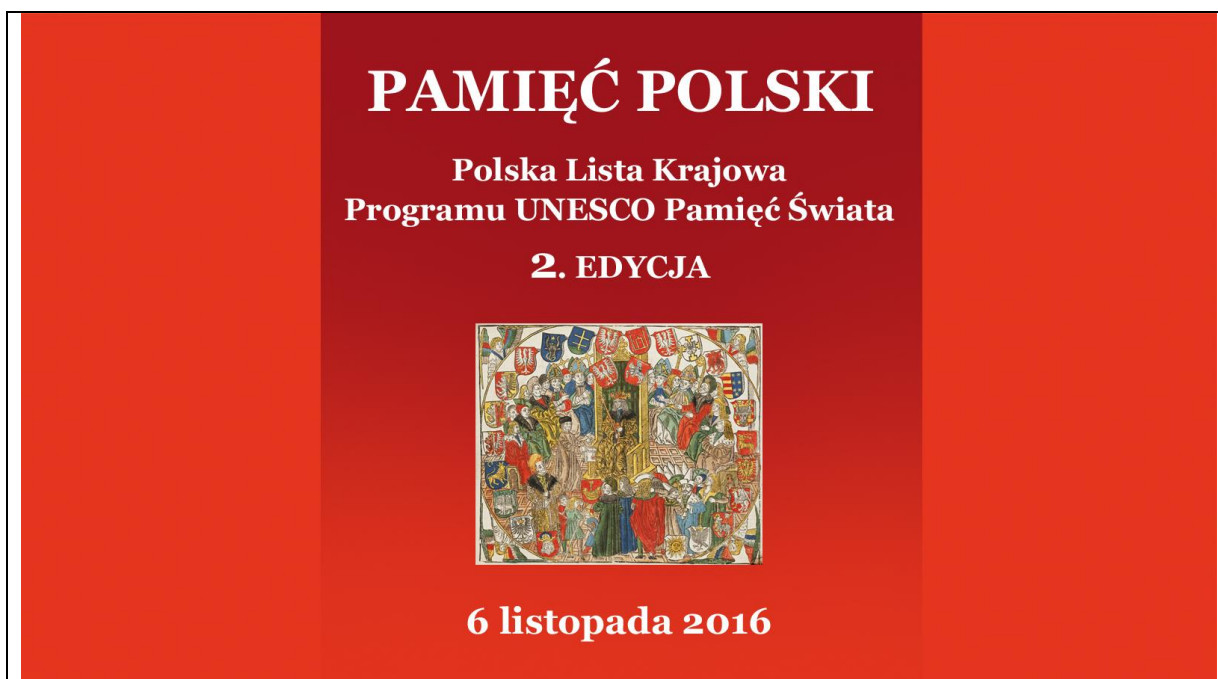
<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/obiekty/proces-o-morskie-oko>

Archiwum Towarzystwa Naukowego Warszawskiego – dokumentuje działalność największej, powstałej w 1907 r. na terenie zaboru rosyjskiego organizacji mającej na celu rozwijanie badań naukowych oraz publikację ich wyników w języku polskim;

obejmuje unikatowe materiały ukazujące dorobek polskich uczonych do II wojny światowej; znajduje się w zbiorach Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/obiekty/akty-tyczace-sie-organizacji-towarzystwa-naukowego-warszawskiego>

Podczas uroczystości wręczenia certyfikatów, która odbędzie się 4 listopada w Pałacu Prezydenckim, przedstawiciele 12 instytucji z Gdańska, Krakowa, Kórnik, Poznania, Torunia i Warszawy, w których przechowywane są dokumenty, poprowadzą krótkie prezentacje multimedialne na temat znaczenia i kontekstu historycznego danego obiektu.

Wystawa „Pamięć Polski”

Po uroczystości odbędzie się otwarcie wystawy pt. „Pamięć Polski”, którą tworzą oryginały i faksymilia wyróżnionych dokumentów. **Wystawę będzie można zobaczyć także w niedzielę, 6 listopada**, o czym więcej w informacji dotyczącej wydarzeń towarzyszących.

Świetlna iluminacja na Pałacu Prezydenckim

W dniu uroczystości wieczorem na Pałacu Prezydenckim pojawi się świetlna iluminacja nawiązująca po Programu UNESCO Pamięć Świata.

Udział w uroczystości wręczenia certyfikatów jest za zaproszeniami.

Akredytację prasową prowadzi do 3 listopada Biuro Szefa Gabinetu Prezydenta w Kancelarii Prezydenta RP za pośrednictwem strony internetowej www.prezydent.pl

<http://www.prezydent.pl/dla-mediow/zapowiedzi-prasowe/art,134,ii-edycja-polskiej-listy-krajowej-programu-unesco.html>

Przedstawiciele Polskiego Komitetu Programu UNESCO Pamięć Świata oraz instytucji, które przechowują obiekty wpisane na Listę będą do dyspozycji dziennikarzy po otwarciu wystawy „Pamięć Polski”, która odbędzie w Sali Chorągwiejanej po zakończeniu uroczystości wręczenia certyfikatów.

Przy filmowaniu lub fotografowaniu oryginalnych dokumentów wystawianych w gablotach uprzejmie prosimy o niestosowanie lamp błyskowych i dodatkowego oświetlenia (dopuszcza się użycie lamp LED ustawionych na poziomie nie wyższym niż 150 Lux).

Wydarzenia towarzyszące 2. edycji Polskiej Listy Krajowej Programu UNESCO Pamięć Świata

WARSZAWA

Oryginały i faksymilia dokumentów wpisanych na Polską Listę Krajową Programu UNESCO Pamięć Świata będzie można zobaczyć na wystawie pt. „Pamięć Polski” w niedzielę, **6 listopada** w godz. 10.00-17.00 w Pałacu Prezydenckim przy ulicy Krakowskie Przedmieście 48/50. Po wystawie będą oprowadzać przewodnicy. Wstęp jest wolny. Goście proszeni są o zabranie dokumentu tożsamości ze zdjęciem. Wejście do Pałacu Prezydenckiego odbywać się będzie przez biuro przepustek od strony Kościoła Seminaryjnego.

15 listopada o godz. 12.00, 15.00 i 17.00 w sali 345 Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie przy ul. Dobrej 56/66 odbędzie się pokaz oryginału rękopisu *Kazimierza Stronczyńskiego opisy i widoki zabytków starożytności w Królestwie Polskim*. Pokazowi będzie towarzyszył komentarz kuratorów Gabinetu Rycin BUW.

Rękopis będzie można oglądać w grupach liczących nie więcej niż 20 osób. Zgłoszenia można składać telefonicznie w Oddziale Promocji, Wystaw i Współpracy BUW, tel. 22 55 25 283, faxem 22 55 25 659 lub przesyłać na adres: promocja.buw@uw.edu.pl

To bogato ilustrowane opracowanie będzie także tematem wykładu kuratora rysunków architektonicznych Gabinetu Rycin Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie Przemysława Wątroby, który odbędzie się **29 listopada** o godz. 13.30 w sali 256 Biblioteki Uniwersyteckiej.

POZNAŃ

5 listopada Archiwum Państwowe w Poznaniu w godz. godz. 9.00 - 17.00 zaprezentuje w swojej siedzibie przy ul. 23 Lutego 41/43 dokument Zbiluta. Wstęp jest wolny.

26 listopada w kościele parafialnym pw. Ap. Piotra i Pawła w Łeknie odbędzie się uroczystość "Peregrynacja dokumentu Zbiluta do źródeł", czyli do Łekna, gdzie na mocy dokumentu w 1153 r. powstało pierwsze na ziemiach polskich opactwo cysterskie. Podczas uroczystości zaprezentowany zostanie oryginał dokumentu, a jego faksymile zostanie przekazane na ręce władz Łekna. Następnie odbędzie się liturgia pod przewodnictwem arcybiskupa Wojciecha Polaka Metropolity Gnieźnieńskiego, Prymasa Polski, nawiązująca do jubileuszu 1050. rocznicy Chrztu Polski, podczas której oprócz modłów w intencji pierwszych władców Polski, fundatora klasztoru i zakonników cysterskich, którzy ponad 250 lat żyli w Łeknie (następnie do XIX w. w Wągrowcu), zostanie odczytany tekst dokumentu. Udział za zaproszeniami.

KRAKÓW

14 listopada w godz. 10.00-13.00 w siedzibie Archiwum Krakowskiej Kapituły Katedralnej (w kapitularni przy katedrze na Wawelu) odbędzie się prezentacja Aktu unii krewskiej.

10.00-10.10 - otwarcie i słowo wstępne (dyrektor Archiwum i Biblioteki Krakowskiej Kapituły Katedralnej ks. prof. dr hab. Jacek Urban)

10.10-10.30 - pokaz filmu prezentującego wszystkie obiekty (kolejne pokazy o 11.30 i 12.30)

11.00-11.30 - prezentacja oryginału Aktu unii krewskiej

W dniach **8 listopada - 2 grudnia** Akt unii krewskiej będzie prezentowany w Muzeum Katedralnym.

Wstęp jest wolny

GDAŃSK

19 listopada w godz. 12.00-16.00 w Historycznym Gmachu Biblioteki Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk przy ul. Wałowej 15 odbędzie się prezentacja średniowiecznego mszału krzyżackiego, wykorzystywanego do celów liturgicznych w Kościele Najświętszej Marii Panny w Gdańsku. Prezentacji będzie towarzyszył koncert chorałów gregoriańskich w wykonaniu zespołu Schola Gregoriana Gedanensis. Wstęp jest wolny

Strona internetowa

Opisy oraz fotografie wyróżnionych obiektów dokumentów można oglądać także na stronie internetowej:

<http://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/>

W zakładce „Dla mediów” znajdują się materiały ilustracyjne z możliwością pobrania.

Filmy

Z okazji 2. edycji Polskiej Listy Krajowej Programu UNESCO Pamięć Świata na zlecenie Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych powstanie 20-minutowy film prezentujący wyróżnione dokumenty oraz 11 krótkich filmów prezentujących poszczególne obiekty.

Redakcje zainteresowane emisją filmów prosimy o kontakt z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych.

Osoba do kontaktu:

Anna Belka, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, tel. 22 56 54 630, kom. 795 165 262, abelka@archiwa.gov.pl

PROGRAM

uroczystości wręczenia certyfikatów
wpisu na Polską Listę Krajową Programu UNESCO Pamięć Świata (2. edycja)

Godz. 11:00 **1. Wystąpienia i wprowadzenie** do prezentacji obiektów wpisanych na Listę:
– podsekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP **Wojciech Kolarski**
– wiceminister Kultury i Dziedzictwa Narodowego – **Magdalena Gawin**
– przewodniczący Polskiego Komitetu ds. UNESCO oraz Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO – **prof. Jacek Purchla**
- przewodnicząca Komitetu ds. UNESCO Barbadosu **Alissandra Cummins**
- przewodniczący Polskiego Komitetu Programu UNESCO Pamięć Świata i Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych – **Wojciech Woźniak**

Godz. 11:20 **2. Wręczenie certyfikatów wpisu** na Listę połączone z prezentacją obiektów

Rocznik świętokrzyski dawny

dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski

Dokument Zbiluta

dyrektor Archiwum Państwowego w Poznaniu Henryk Krystek i dyrektor Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie ks. dr Michał Sołomieniuk

Akt unii krewskiej

prezentuje ksiądz biskup Grzegorz Ryś

certyfikat odbierają: dyrektor Archiwum i Biblioteki Krakowskiej Kapituły Katedralnej ks. prof. dr hab. Jacek Urban i proboszcz Parafii Archikatedralnej św. Stanisława B.M. i św. Wacława M.ks. prałat Zdzisław Sochacki

Akt erekcyjny Związku Pruskiego

dyrektor Archiwum Państwowego w Toruniu Beata Herdzin

Msza Zakonu Krzyżackiego

prezentuje kierownik Pracowni Rękopisów Biblioteki Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk Agata Larczyńska

certyfikat odbiera dyrektor Biblioteki Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk dr Zofia Tylewska-Ostrowska

Statut Łaskiego

dyrektor Archiwum Głównego Akt Dawnych dr Hubert Wajs

Andrzej Frycz Modrzewski "O poprawie Rzeczypospolitej"

dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej prof. Zdzisław Pietrzyk

Kazimierza Stronczyńskiego opisy i widoki zabytków starożytności w Królestwie Polskim

dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie prof. Jolanta Talbierska

Testament polityczny księcia Adama Jerzego Czartoryskiego

prezes Zarządu Fundacji Książąt Czartoryskich dr hab. Marian Wołkowski-Wolski

Proces o Morskie Oko

dyrektor Biblioteki Kórnickiej Polskiej Akademii Nauk prof. Tomasz Jasiński

Archiwum Towarzystwa Naukowego Warszawskiego

dyrektor Archiwum Polskiej Akademii Nauk dr hab. Hanna Krajewska

Certyfikaty będą wręczać: przewodniczący Polskiego Komitetu Programu Pamięć Świata i Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych dr Wojciech Woźniak oraz przewodniczący Polskiego Komitetu ds. UNESCO prof. Jacek Purchla

Godz. 11:55 **3. Otwarcie wystawy pt. „Pamięć Polski”** prezentującej oryginały i faksymilia wyróżnionych dokumentów (Sala Chorągwiarna)

Godz. 12:30 **4. Czas dla mediów**

Poczęstunek

Łączny czas trwania uroczystości: ok. 1, 5 godziny